

ПРАВИЛА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТУРНІРУ ЮНИХ ХІМІКІВ

1. Загальні положення

1.1. Ці правила визначають порядок проведення Всеукраїнського турніру юних хіміків (далі – Турнір).

1.2. Турнір проводиться відповідно до «Положення про учнівський олімпіадний та турнірний рух», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30 грудня 2024 р. № 1820, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 лютого 2025 року за № 187/43593, далі – Положення.

1.3. Турнір є складовою частиною Плану семінарів-практикумів заходів для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти та до Плану всеукраїнських та міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю Міністерства освіти і науки України.

1.4. Турнір є командно-особистим змаганням школярів (згідно з п. IV.3 Положення) у їхній здатності розв'язувати складні хімічні проблемні завдання, подавати рішення в переконливій формі й захищати їх під час наукової дискусії (турнірного бою). Базовою дисципліною Турніру є хімія.

1.5. Організатором та координатором турніру є Національний центр «Мала академія наук України».

1.6. Учасники турніру отримують завдання та дають на них відповіді державною мовою.

2. Організація і проведення Турніру.

2.1. Турнір проводиться у 2 етапи:

I етап – на рівні Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, II етап – фінальний – на державному рівні. Ці правила регламентують проведення усіх етапів Турніру.

2.2. У територіальних громадах, районах областей можуть бути проведені відбіркові тури до I етапу турніру.

2.3. Фінальний етап турніру

2.3.1. Фінальний етап Турніру проводиться кожного навчального року за графіком, який затверджує НЦ «МАНУ».

2.3.2. Персональний склад оргкомітету та журі фінального етапу Турніру затверджується НЦ «МАНУ».

3. Завдання Турніру

3.1. Для обговорення на Турнірі використовується заздалегідь опублікований перелік завдань. На Турнірі використовують завдання відкритого типу (тобто такі, що не мають остаточного й однозначного або єдиного розв'язку), що припускають велику різноманітність підходів. Умови завдань сформульовані максимально стисло і не містять усіх необхідних для розв'язку даних, тому під час розв'язання необхідно самостійно зробити певні припущення, обрати модель для побудови

відповіді. Завдання виконуються колективно. Розв'язання завдань припускає проведення самостійних експериментальних та теоретичних досліджень, дозволяється використання будь-яких літературних джерел, а також консультації з фахівцями.

3.2. Перелік задач формується предметно-методичною комісією (згідно з п. IV.6 Положення), й оприлюднюється не пізніше, ніж за 6 місяців до фінального етапу Турніру.

3.3. Ці завдання можуть бути використані для проведення регіональних етапів Турніру. Журі Всеукраїнського Турніру залишає за собою право вилучати деякі завдання з комплекту.

4. Учасники Турніру

4.1. Склад команди

4.1.1. У Турнірі беруть участь команди, що складаються з 3–5 учнів закладів шкільної освіти (згідно п. VIII.1 Положення). Участь у команді студентів вищих навчальних закладів не дозволяється. Допускається участь у Турнірі інших членів команди у якості спостерігачів. Особовий склад команди не може змінюватися протягом Турніру. Команда очолюється капітаном, який заявляється перед початком змагань, і є офіційним представником команди під час проведення змагань. Також перед початком змагань назначається заступник капітана, що переймає на себе функцію капітана у випадку, якщо капітан не може продовжувати участь у змаганнях.

4.1.2. Команду супроводжує керівник і, за потреби, тренер (згідно п. I.3 Положення). Керівник або тренер команди має право бути присутнім на боях у якості спостерігача. Керівник та тренер не є офіційними представниками команди на змаганнях і не мають права вимагати ознайомлення з протоколами членів журі та лічильної комісії, брати участь в обговоренні результатів Турніру на засіданнях журі, а також під час розгляду апеляцій.

4.1.3. Команди, які бажають взяти участь у фінальному етапі змагань, подають заявки до НЦ «МАНУ» згідно п. IV.5 Положення. У фінальному етапі Турніру можуть брати участь також команди з інших країн.

4.2. Члени журі

4.2.1. Журі Турніру формується НЦ «МАНУ» згідно п. II.16 Положення.

4.2.2. Перед початком кожного бою члени журі розподіляються на групи Головою журі (або його заступником), призначається ведучий та лічильна комісія. Зміна складу групи членів журі під час проведення бою не дозволяється. У разі неможливості будь-кого з членів журі продовжувати роботу протягом бою, його поточний протокол вважається недійсним.

4.3. Голова журі

4.3.1. Журі очолює Голова, який призначається НЦ «МАНУ» згідно п. II.19 Положення. Голова журі організовує роботу членів журі відповідно до своїх повноважень згідно п. II.20 Положення.

4.3.2. За умови неможливості Головою журі виконувати свої обов'язки його функції виконує один із заступників.

4.4. Експерт-консультант Турніру

4.4.1. Експерт-консультант Турніру призначається НЦ «МАНУ» згідно п. II.4 Положення. Експерт-консультант Турніру має повноваження згідно п. II.23 Положення, зокрема:

- керує розглядом апеляцій на спільному засіданні апеляційної комісії;
- бере участь у розв'язанні спірних питань щодо застосування та інтерпретації правил Турніру;
- надає науково-методичну допомогу членам журі під час оцінювання роботи учасників;
- бере участь у засіданні журі або спільному засіданні журі та оргкомітету, де має право дорадчого голосу.

4.5. Лічильна комісія

4.5.1. Лічильна комісія в кожній групі складається з однієї або двох осіб. До складу лічильної комісії можуть входити члени журі або ведучий бою. Лічильна комісія разом із ведучим бою несе відповідальність за правильність внесення та обробку даних.

4.5.2. Після кожної дії лічильна комісія вносить оцінки членів журі до протоколу, переводить в бали згідно з п. 5.8. Результат надається ведучому, який його оприлюднює.

4.6. Заходи, що проводяться під час Турніру

4.6.1. Турнір проводиться за графіком, затвердженим оргкомітетом. У рамках Турніру проводяться:

- а) жеребкування команд (розподіл по групах);
- б) чвертьфінальні бої;
- в) півфінальні бої (за спільним рішенням журі та оргкомітету можуть не проводитися, п. 9.1.2);
- г) фінальний бій.

Оргкомітет Турніру забезпечує культурно-розважальну програму для учасників Турніру.

5. Правила боїв

5.1. Хімічні бої є командно-особистими змаганнями. За результатами виступів членів даної команди в бою оцінюється виступ всієї команди згідно з п. 5.7. Учасники, які під час боїв виступають від команди, отримують рейтингові бали (згідно з п. 11.2.1). Учасники, які в даному бою не виступали, вважаються такими, що брали участь у змаганні, але отримують рейтинговий бал 0.

5.2. Учасники бою

5.2.1. У кожному бою беруть участь 3 (2 або 4) команди залежно від загального числа команд.

5.2.2. Бій проводиться за 3-ма (2-ма або 4-ма) діями. У кожній дії команда виступає в одній із трьох ролей: Доповідач (Д), Опонент (О), Рецензент (Р). Якщо грає 4 команди, то одна з них по черзі виступає в ролі Спостерігача (С). Якщо грає 2 команди, то вони по черзі виступають у ролі Доповідача та Опонента. Двокомандний бій є вимушеною мірою, та його слід уникати.

5.2.3. У кожному бою команди обмінюються ролями за схемою:

3 команди				4 команди					2 команди		
Команда	Дія			Команда	Дія				Команда	Дія	
	1	2	3		1	2	3	4		1	2
1	Д	Р	О	1	Д	С	Р	О	1	Д	О
2	О	Д	Р	2	О	Д	С	Р	2	О	Д
3	Р	О	Д	3	Р	О	Д	С			
				4	С	Р	О	Д			

5.2.4. Протягом бою члени команди не можуть консультуватися з будь-якими особами, що не є членами команди. Усі суперечливі питання вирішуються ведучим бою (за згодою журі) виключно з капітанами команд. На бою під час дій членам команд, керівникам та іншим спостерігачам заборонено аудіо-, фото- та відеофіксацію.

5.2.5. Перед початком бою проводиться знайомство членів команд та журі. Ролі в першій дії між командами розподіляються за результатами конкурсу капітанів. Завдання для конкурсу капітанів обираються Головою журі та оголошуються ведучим боїв безпосередньо перед початком кожного бою. Коректність проведення конкурсу і правильність відповідей капітанів оцінюють члени журі. Місця, що посіли капітани в конкурсі, обумовлюють порядок черговості обираєння ролей в першій дії бою. У всіх групах конкурс капітанів проводиться за однаковими завданнями.

5.2.6. При проведенні конкурсу капітанів порядок відповідей капітанів на завдання конкурсу визначається у порядку збільшення жеребкувального номеру. Кожен капітан команди має право на одну помилку. Помилкою вважається: повтор, неправильна відповідь або її відсутність впродовж 10 секунд. Якщо капітан припустився другої помилки, він вважається таким, що вибув з конкурсу. Капітан, який вибуває з конкурсу капітанів першим, посідає останнє місце в конкурсі. Капітан, який залишається останнім, посідає перше місце і першим вирішує, яким за чергою він обирає роль у першій дії бою.

5.3. Регламент боїв

1. Опонент пропонує Доповідачу задачу для доповіді	1 хв.
2. Доповідач приймає або відхиляє виклик	1 хв.
3. Підготовка до доповіді	1 хв.
4. Доповідь	7 хв.
5. Уточнюючі запитання Опонента до Доповідача та відповіді Доповідача	2 хв.
6. Підготовка до опонування	2 хв.
7. Виступ Опонента	5 хв.
8. Відповідь Доповідача на зауваження Опонента (за потребою)	2 хв.
9. Полеміка між Доповідачем та Опонентом	3 хв.
10. Уточнюючі запитання Рецензента Доповідачу та Опоненту, відповіді Доповідача і Опонента	2 хв.
11. Підготовка до рецензування	2 хв.

12. Рецензування	3 хв.
13. Відповіді Доповідача та Оponenta на зауваження Рецензента (за потребою)	2 хв.
14. Полеміка між Доповідачем, Оponentом та Рецензентом	5 хв.
15. Загальна полеміка за участю команд Доповідача, Оponenta, Рецензента і Спостерігача	по 1 хв.
16. Запитання журі	7 хв.
17. Заключне слово Рецензента, Оponenta і Доповідача	по 30 с.
18. Виставлення оцінок.	
19. Слово журі	до 3 хв.
20. Додаткові виступи (за потребою).	

5.3.1. У двокомандному бою виключаються дії 9–12. У чотирикомандному бою одна з команд виступає в ролі Спостерігача.

5.3.2. За необхідності, за згодою журі, Ведучий має право збільшити час на Доповідь, полеміку та запитання журі до 2-х хвилин. На фінальному бою запитання та виступи членів журі можуть тривати до 10 хвилин.

5.3.3. Протягом одного бою команда Доповідача, Оponenta та Рецензента по одному разу може оголосити тайм-аут. Тайм-аут триває 1 хвилину, протягом якої всі представники команд (Доповідач, Оponent та Рецензент) можуть консультуватися з іншими членами своєї команди. Подати запит на тайм-аут може виключно капітан команди на будь-якому етапі дії, крім доповіді. Відлік часу починається з моменту оголошення тайм-ауту ведучим. Тайм-аут не приводить до закінчення певного пункту регламенту, а є перервою. По закінченню тайм-ауту бій продовжується з того моменту, на якому був призупинений.

5.3.4. Якщо Доповідачу або Оponentу не вистачає відведеного часу для відповіді на висловлені зауваження, то після його закінчення він може продовжувати відповідати, але автоматично починається відлік часу на полеміку. Якщо до Доповідача або до Оponenta не було висловлено зауважень, то етап «Відповіді на зауваження» не оголошується і починається відлік часу на полеміку.

5.3.5. Якщо бій триває більше двох годин, може бути оголошена перерва. Перерва оголошується ведучим бою за погодженням з журі і тільки після виставлення оцінок за поточну дію. Перерва може бути оголошена за заявою будь-кого з учасників бою (команд, членів журі або ведучого) і може тривати не більше 15 хвилин.

5.4. Виступи команд протягом бою

5.4.1. **ДОПОВІДАЧ** (може виступати зі співдоповідачем, який заявляється на початку доповіді, детальніше п.5.5.) доповідає зміст розв'язаної командою задачі, відповідно до поставленої проблеми, акцентуючи увагу на її хімічну ідею та висновки. При цьому бажано використовувати раніше заготовлені презентації, фотографії, відео фрагменти, а також демонструвати досліди, якщо задача експериментальна.

5.4.2. **ОПОНЕНТ** (може виступати зі співопonentом, який заявляється на початку опонування, детальніше п.5.5.) висловлює критичні зауваження до доповіді, і ставить запитання

Доповідачу, з'ясовує недоречності, помилки в розумінні проблеми та в запропонованому розв'язку. Опонент має вказати на позитивні моменти і обґрунтувати принципові недоліки, як у розв'язку задачі, так і у виступі Доповідача.

5.4.3. РЕЦЕНЗЕНТ (виступає самостійно) дає коротку оцінку виступам Доповідача та Опонента, визначає, наскільки повно вони упоралися зі своїми обов'язками, аналізує розуміння обговореної проблеми Доповідачем і Опонентом. Рецензент має право ставити запитання і Доповідачеві, і Опонентові. Якщо, за думкою Рецензента, Опонент не упорався зі своєю роллю, то, після відповідного обґрунтування, він може у своєму виступі взяти на себе роль Опонента.

5.4.4. СПОСТЕРІГАЧ виступає лише в загальній полеміці команд, виступ не оцінюється.

5.4.5. На етапі «Уточнюючі запитання...» команди Опонента і Рецензента можуть лише уточнювати деталі щойно прослуханого виступу або ставити питання, що стосуються суперечливих та недостатньо висвітлених положень доповіді або опонування. Питання може ставити будь-який член відповідної команди. Відповідають на питання тільки ті учасники команди, які виступають від її імені (інші члени команди – тільки з дозволу ведучого). Якщо ведучий вважає, що поставлене на цьому етапі запитання має дискусійний характер, він може його зняти.

5.4.6. Запитання і зміст виступів Опонента та Рецензента не повинні зводитись до викладання власного розв'язку задачі та демонстрації власних експериментів, що є грубим порушенням регламенту. У полеміці обговорюється лише запропоновані Доповідачем модель та розв'язок задачі.

5.5. Обмеження щодо співдоповідача і співопонента

5.5.1. На доповідь (опонування) команда може висунути двох членів команди. У такому випадку один із них заявляється як основний Доповідач (Опонент), а другий як Співдоповідач (Співопонент). Основний Доповідач (Опонент) починає виступ, після чого передає слово Співдоповідачу (Співопоненту). Виступ Співдоповідача (Співопонента) має займати не більше половини часу, що використав основний Доповідач (Опонент). Після закінчення виступу Співдоповідача (Співопонента), навіть якщо не використаний весь відведений для виступу час, основний Доповідач (Опонент) не має можливості продовжити виступ. Якщо Співдоповідач (Співопонент) не брали участь у доповіді (опонуванні), то їм не дозволяється відповідати на запитання і вони знімаються з доповіді (опонування).

5.5.2. Участь в якості Співдоповідача (Співопонента) не дає залікових балів для оцінювання в особистій першості.

5.6. Обмеження щодо числа виступів

Кожен учасник команди протягом одного бою може виступити не більше двох разів. Виступами вважаються участь в якості Доповідача, Співдоповідача, Опонента, Співопонента, Рецензента. Уточнюючі питання з місця, участь у загальній полеміці виступами не вважаються.

5.7. Оцінка виступів команд

5.7.1. Журі виставляє командам оцінки від 3– до 5+ за категоріями «Полеміка/Аналіз» та «Культура виступу» в кінці кожної дії з урахуванням виступів членів команд, їхніх відповідей на питання та участі в полеміці. Оцінки команді Доповідача за категорією «Науковість» виставляються

після уточнюючих запитань команди Оponenta, під час підготовки до опонування до початку виступу Оponenta (впродовж 2-х хвилин). Оцінки, що виставлені членами журі є підставою для підведення особистої та командної першості. Члени журі, які поставили граничні оцінки повинні їх обґрунтувати.

5.7.2. При оцінюванні роботи команд протягом хімічного бою журі виставляє три оцінки Доповідачеві за трьома категоріями і по дві оцінки Оponentові і Рецензентові за двома категоріями:

а) категорії для Доповідача

1. **«Науковість»:** оцінюється повнота розв'язання задачі; науковість і оригінальність рішення; відповідність обраної моделі розв'язку умові задачі; наявність та якість презентаційного матеріалу, повнота відображення суті розв'язку в презентаційному матеріалі; техніка і якість виконання хімічного експерименту.

2. **«Полеміка»:** оцінюється вміння вести полеміку; давати повні, вичерпні та переконливі відповіді на поставлені запитання; участь команди у загальній полеміці.

3. **«Культура виступу»:** оцінюється культура мовлення; уміння переконливо викласти суть розв'язку задачі; уміння чітко і конструктивно довести модель задачі, що пропонується; уміння звертати увагу на основні ідеї та висновки; уміння уважно вислухати співрозмовника.

б) категорії для Оponenta

1. **«Аналіз»:** оцінюється уміння аналізувати; уміння швидко орієнтуватися в запропонованому розв'язку задачі; уміння розкривати позитивні та негативні риси запропонованого Доповідачем розв'язку задачі; уміння вести полеміку; участь команди в загальній полеміці.

2. **«Культура виступу»:** оцінюється культура мовлення; уміння грамотно формулювати запитання; уміння переконливо викладати свої думки; уміння вислухати і зрозуміти співрозмовника.

в) категорії для Рецензента

1. **«Аналіз»:** оцінюється уміння аналізувати; уміння грамотно і коректно оцінювати ефективність роботи команд Доповідача і Оponenta; уміння швидко орієнтуватися в запропонованому розв'язку задачі; уміння вести полеміку; участь команди в загальній полеміці.

2. **«Культура виступу»:** оцінюється культура мовлення; уміння грамотно формулювати запитання; уміння переконливо викладати свої думки; уміння вислухати і зрозуміти співрозмовника.

5.8. Залікові параметри та їх обчислення

5.8.1. **«Р – бали».** Лічильна комісія всі виставлені командам оцінки переводить в бали **Р** у відповідності до таблиці:

Оцінка	3–	3	3+	4–	4	4+	5–	5	5+
Бал	4	8	13	18	25	32	41	50	60

5.8.2. **«ЕРк – середнє значення за категорією».** Для балів, що отримані командою в кожній категорії **k**, обчислюється середнє значення **ЕРк** для кожної категорії окремо з точністю до десятих. Якщо членів журі 4 і менше, то при обчисленні **ЕРк** враховуються всі оцінки. В інших випадках

кількість оцінок, що відкидаються, визначається згідно з таблицею:

Оцінки, що відкидаються	Кількість членів журі			
	≤4	5, 6	7–11	≥12
Нижча	0	1	1	2
Вища	0	0	1	2

5.8.3. «**TP_i** – сума балів за дію». Середнє значення **EP_k** за кожною категорією **k**, що здобули команди за дію **i**, підсумовуються з урахуванням відповідних коефіцієнтів для Доповідача, Оponenta і Рецензента, після чого **TP_i** округлюється до десятих.

Категорія	Коефіцієнт		
	Доповідач	Оponent	Рецензент
1. Науковість	1,2	–	–
2. Полеміка (Аналіз)	1,1	1,2	0,6
3. Культура виступу	0,7	0,8	0,4

Отже, для обчислення **TP_i** використовуються наступні формули:

для Доповідача: $TP_D = 1,2 \cdot EP_1 + 1,1 \cdot EP_2 + 0,7 \cdot EP_3$;

для Оponenta: $TP_O = 1,2 \cdot EP_1 + 0,8 \cdot EP_2$;

для Рецензента: $TP_R = 0,6 \cdot EP_1 + 0,4 \cdot EP_2$.

5.8.4. «**SP_j** – сума балів за бій». Сума **TP_i** за три дії бою для кожної команди є сумою балів, що здобуває команда в даному бою: $SP_j = TP_D + TP_O + TP_R$. Після підсумовування **TP_i** сума **SP_j** округляється до цілих чисел (якщо команда грала в двокомандній групі, то для визначення **SP_j** перед округленням результат необхідно помножити на 1,2).

Сума **SP_j** визначає місце **j** команди у даному бою. Порядкове місце команди **j** у бою визначається тільки виходячи з **SP_j** незважаючи на різницю між **SP_j** команд даної групи. Якщо за результатами бою дві команди набирають однакову кількість балів **SP_j** (з точністю до цілих чисел), то для визначення місця команди в бою **SP_j** перераховуються з точністю до десятих.

5.8.5. «**TSP** – сума балів за серію боїв». За серію боїв (чвертьфінальних, півфінальних) обчислюється загальна сума балів: **TSP_{1/4}** та **TSP_{1/2}**.

5.8.6. «**R** – рейтинг». Рейтинг **R** характеризує, наскільки виступ команди в даному бою був успішним. Рейтинг команди **R_j** визначається з урахуванням загальної кількості балів **SP**, порядкового місця **j**, та різниці балів з командою, що має менше порядкове місце:

Діапазон SP	Місце команди за результатами бою				
	1	2, 3 або 4 $SP_j \geq SP_1 - 10$	2 $SP_2 < SP_1 - 10$	3 або 4 $SP_j \geq SP_2 - 10$	3 або 4 $SP_j < SP_2 - 10$
$SP_j > 250$	6	6	5	5	4
$200 < SP_j \leq 250$	5	5	4	4	3
$110 < SP_j \leq 200$	4	4	3	3	2
$50 < SP_j \leq 110$	3	3	2	2	1
$50 \geq SP_j$	2	2	1	1	0

5.8.7. «**TR – сума рейтингу за серію боїв**». За серію боїв (чвертьфінальних, півфінальних) обчислюється загальний рейтинг команди: $TR_{1/4}$ та $TR_{1/2}$. Загальний рейтинг є первинною підставою для визначення переможців серії боїв.

5.9. Результативність виступів команд

Результативність виступу двох команд в будь-якому бою або серії боїв вважається однаковою, якщо їхній загальний рейтинг **TR** співпадає, а сума балів **TSP** відрізняється не більше, ніж на 10. Це правило використовується для визначення переможців у серіях чвертьфінальних та півфінальних боїв.

6. Ведучий бою

6.1. Головним завданням ведучого є створення умов для успішного проведення бою. Ведучий несе персональну відповідальність за дотримання правил Турніру учасниками бою. Разом із лічильною комісією ведучий несе відповідальність за правильність обчислення балів і оформлення протоколу лічильної комісії.

6.2. Обов'язки ведучого:

1. Стежити за дотриманням регламенту боїв та не порушувати його.
2. Представляти команди та журі, оголошувати умови задач та оцінки журі.
3. Проводити конкурс капітанів для розподілення ролей у хімічному бою.
4. Оголошувати номери задач, які Опонент не може пропонувати Доповідачеві.
5. Стежити за характером запитань і за тим, щоб вони не повторювались.
6. Стежити за дискусією і припиняти її, якщо вона стає неконструктивною.
7. Стежити за поведінкою команд та не допускати консультацій команд зі сторонніми особами.
8. Стежити за тим, щоб члени журі не обговорювали між собою виступи команд.
9. Записувати на дошці остаточні результати бою, надані лічильною комісією.
10. Стежити за правильністю заповнення протоколів лічильної комісії.

6.3. Ведучий має право:

1. Зупиняти учасника, який порушив регламент бою.
2. Вилучати питання, що повторюються або виходять за межі поставленої у задачі проблеми.
3. На етапі уточнюючих запитань вилучати питання, що мають дискусійний характер.
4. Припиняти дискусію, якщо вона стає неконструктивною.
5. Усувати команду від участі в бою, якщо вона постійно порушує правила Турніру або своєю поведінкою заважає проведенню бою (з дозволу членів журі).
6. За необхідністю з дозволу членів журі збільшувати час виступу Доповідача, полеміки та запитань журі (згідно з регламентом, п. 5.3.2).
7. Надавати слово керівникам команд або глядачам (тільки після виставлення оцінок).
8. Усувати з бою спостерігачів та сторонніх осіб, зокрема керівників команд, які не беруть участь у роботі журі, якщо вони своєю поведінкою заважають нормальному проведенню бою, а також у разі здійснення аудіо-, фото- та відеофіксації доповідей представників іншої команди.

9. Транслювати інтерпретацію певних пунктів цих правил, обговорених на засіданні журі, та після консультацій з Експертом-консультантом Турніру.
10. Запросити на бій Голову журі або Експерта-консультанта для розв'язання спірних питань щодо інтерпретації правил Турніру з одночасним призупиненням бою.

6.4. Ведучий не має права:

1. Порушувати регламент та правила Турніру.
2. Зупиняти учасників до закінчення часу, відведеного на їх виступ.
3. Якимось чином коментувати, оцінювати виступ і висловлювати свою думку відносно виступів команд до виставлення оцінок членами журі.
4. Пояснювати оцінки членів журі.

7. Відмови

7.1 Загальні відомості. Протягом будь-якого бою Доповідач може використовувати відмови: відхиляти виклики Оponenta. Кількість відмов, що не призводять до штрафу дорівнює 3 для чвертьфіналу та 2 для півфіналу, відповідно. При кожній наступній відмові сума балів за дію Доповідача TR_d зменшується шляхом множення на коефіцієнт згідно з таблицею:

Коефіцієнт	Серія	Число відмов							
		1	2	3	4	5	6	7	≥8
	¼ Фіналу	1,00	1,00	1,00	0,93	0,86	0,79	0,72	0,65
	½ Фіналу	1,00	1,00	0,93	0,86	0,79	0,72	0,65	0,65
	Фінал	1,00	0,93	0,86	0,79	0,72	0,65	0,65	0,65

7.2 Класифікація відмов. Існує 3 типи відмов: «тактична», «стратегічна» та «вічна».

7.2.1. «Тактична відмова» означає, що команда відмовляється доповідати запропоновану задачу тільки в даному бою, але може доповідати її в наступному бою серії.

7.2.2. «Стратегічна відмова» означає, що дана задача не доповідатиметься командою в даному бою, а також протягом усіх наступних боїв даної серії. Кількість стратегічних відмов кожної команди дорівнює числу боїв у серії. Обмежень на кількість використаних «стратегічних відмов» протягом бою немає. «Стратегічні відмови», використані у чвертьфіналах, не розповсюджуються на півфінальні бої.

7.2.3. «Вічна відмова». Перед початком чвертьфінальних боїв команда може оголосити «вічні відмови» для всіх чвертьфінальних боїв. Кількість «вічних відмов» перевищує на один число чвертьфінальних боїв. Якщо команда оголосила «вічні відмови», то наступна відмова, оголошена під час чвертьфінальних боїв, вважається четвертою і приводить до зниження коефіцієнта відповідно до наведеної таблиці. Оголошені «вічні відмови» поширюються лише на чвертьфінальні бої.

8. Відбіркові (чвертьфінальні) бої

8.1. Загальні положення про чвертьфінальні бої

Участь в усіх боях серії є обов'язковою для кожної команди.

8.1.1. Чвертьфінальні бої проводяться за завданнями, складеними згідно з п. 3. Схема участі команд у чвертьфінальних боях затверджується на засіданні журі Турніру до початку жеребкування залежно від числа команд. Якщо кількість команд кратна 3, схема створюється таким чином, щоб будь-які дві команди зустрічалися одна з одною не більше одного разу. В іншому випадку також враховується кількість чотирикомандних боїв для кожної команди. Порядкові номери команд у схемах визначаються жеребкуванням. Проводиться 4 чвертьфінальних боїв.

8.1.2. Схеми боїв наведено у Додатку 1. Схему чвертьфінальних боїв за участю 12 команд наведено як приклад.

I бій				II бій				III бій				IV бій			
Група				Група				Група				Група			
I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1	2	3	4	1	5	2	6	1	2	6	4	1	2	10	3
5	6	7	8	8	7	3	9	3	5	7	9	4	7	11	5
9	10	11	12	11	10	4	12	10	12	8	11	6	9	12	8

8.2. Правила виклику на доповідь і відмова від доповіді

8.2.1. Опонент в ході чвертьфінальних боїв може викликати Доповідача на будь-яку задачу, окрім такої, що:

- а) вилучена оргкомітетом або журі;
- б) оголошена Доповідачем як «стратегічна» або «вічна відмова»;
- в) вже доповідалась однією з команд в цьому бою;
- г) вже доповідалась Доповідачем у попередніх чвертьфінальних боях;
- д) вже опонувалась Опонентом у попередніх чвертьфінальних боях.

Якщо такий виклик неможливий, то послідовно відхиляються заборони: д) і г) з п.8.2.1.

9. Півфінальні бої

9.1. Умови участі у півфіналі

9.1.1. У півфіналі беруть участь 6 команд (якщо загальне число команд, що беруть участь в Турнірі не більша за 12), 9 (якщо команд не більше 18) та 12 (якщо команд не більше 24) команд, які отримали найвищий рейтинг ($TR_{1/4}$) у чвертьфінальних боях. Команди, які посідають 7-е та 8-е (10-е та 11-е або 13-е та 14-е) місця, можуть брати участь у півфіналі, якщо їх результативність така сама, як і в команди, що посідає 6 (9 або 12) місце, згідно з п. 5.9. Число команд у півфіналі визначається на засіданні журі до початку турніру.

9.1.2. Проводяться один або два півфінальні бої. Якщо загальне число команд-учасниць не перевищує 11, то півфінал за спільним рішенням журі та оргкомітету може не проводитися.

9.1.3. Схема півфінальних боїв формується за принципом, викладеним у п.8.1.1 та затверджується на засіданні журі. При цьому в якості жеребкувального номера використовується абсолютне місце команди в Турнірній таблиці за результатами чвертьфінальних боїв.

9.2. Задачі півфіналу і відмова від доповіді

9.2.1. У кожній півфінальній групі використовують 10 задач з числа задач Турніру, які обираються відповідно до рейтингових списків. Рейтинговий список готують учасники півфіналу: кожна команда приписує задачі ціле число від 1 до n , де n – число задач у чвертьфінальному турі (при цьому використовується повний список задач чвертьфінального туру). Найвище число відповідає найбільш привабливій для команди задачі. Перелік задач, що використовується в півфінальному бою, оприлюднюється не пізніше, ніж за півгодини до проведення півфінальних боїв. Оponent може викликати Доповідача на будь-яку із цих 10-и задач.

9.2.2. Під час півфінальних боїв відмови використовуються відповідно до п.7.1. Якщо півфінальних боїв більше одного, можливо використання «стратегічних» відмов.

10. Фінальний бій

10.1. Умови участі у фіналі

Учасники фіналу визначаються за таким алгоритмом:

а) Якщо півфінал складався із двох груп

Переможцями півфіналу є три команди, що за результатами півфінальних боїв мають найвищий рейтинг $TR_{1/2}$. Якщо дві команди мають однаковий рейтинг $TR_{1/2}$, то для них враховується кількість балів, набраних у півфінальних боях $TSP_{1/2}$. Якщо $TSP_{1/2}$ відрізняється не більш ніж на 10 балів, то для них враховується $TR_{1/4}$ і далі $TSP_{1/4}$.

б) Якщо півфінал складався із трьох груп і проводився в один бій

Переможцями півфіналу є три команди, які посіли перші місця в своїх групах. Переможцем також може бути оголошена четверта команда (за рішенням журі) з найвищим рейтингом серед команд, що у півфінальних боях посіли друге місце, якщо її $TR_{1/2}$ дорівнює $TR_{1/2}$ однієї з команд, що посіли перші місця. Якщо дві команди мають однаковий рейтинг, то для них враховується $TSP_{1/2}$. Якщо $TSP_{1/2}$ відрізняється не більш ніж на 10 балів, то для них враховується $TR_{1/4}$ і далі $TSP_{1/4}$.

в) Якщо півфінал складався із трьох груп і проводився у два бої

Переможцями півфіналу є три або чотири команди, які за результатами півфінальних боїв мають найвищий рейтинг $TR_{1/2}$. Четверта команда бере участь у фінальному бою у випадку, якщо її $TR_{1/2}$ дорівнює $TR_{1/2}$ третьої команди. Якщо команди-кандидати на четверте місце у фіналі мають однаковий рейтинг, то для них враховується $TSP_{1/2}$. Якщо для цих команд $TSP_{1/2}$ відрізняється не більш ніж на 10 балів, то для них враховується $TR_{1/4}$ і далі $TSP_{1/4}$.

г) Якщо півфінал складався з чотирьох груп і проводився в один бій

Переможцями півфіналу є чотири команди, які посіли перші місця в своїх групах.

д) Якщо півфінал складався з чотирьох груп і проводився у два бої

Переможцями півфіналу є чотири команди, які за результатами півфінальних боїв мають найвищий рейтинг $TR_{1/2}$. Якщо дві команди мають однаковий рейтинг $TR_{1/2}$, то для них враховується $TSP_{1/2}$. Якщо $TSP_{1/2}$ відрізняється не більш ніж на 10 балів, то для них враховується $TR_{1/4}$ і далі $TSP_{1/4}$.

е) Якщо півфінал не проводився

Три команди, які набрали максимальний $TR_{1/4}$, беруть участь у фінальному бою. За рішенням

журі в фінальному бою може брати участь четверта команда, якщо її $TR_{1/4}$ співпадає з $TR_{1/4}$ команди, яка посіла третє місце, та різниця між $TSP_{1/4}$ не перевищує 10 балів.

10.2. Задачі фіналу і відмова від доповіді

10.2.1. Команди, які увійшли до фіналу, отримують фінальний комплект задач після завершення півфіналу. Завдання фіналу за рішенням журі можуть складатися у два способи: з початкового переліку завдань або з нових завдань. Спосіб складання комплекту задач для фіналу визначається за рішенням журі й оргкомітету до початку турніру.

а) Вибір завдань з початкового комплекту

Команди складають нові анонімні рейтингові списки, використовуючи повний список задач оприлюднений перед фінальним етапом Турніру, за допомогою яких вибирається 6 задач фіналу. Перелік задач, що використовуються у фінальному бою, оприлюднюється не пізніше, ніж за дві години до початку фіналу. Використання відмов відбувається відповідно до п.7.1.

б) Складання нового комплекту завдань

За рішенням журі й оргкомітету Турніру для фінального бою можуть бути складені нові задачі, які не входили до початкового комплекту. В цьому випадку кожен член журі протягом чвертьфінальних боїв пропонує не менше однієї нової задачі для фінального комплекту і надає їх до комісії зі складання задач Турніру. З цих задач шляхом складання членами журі власних рейтингових списків обирається комплект із такої кількості задач, що удвічі більша за кількість команд-фіналістів. Формування комплекту задач для фінального бою проводиться на закритому засіданні журі безпосередньо перед його оприлюдненням. Кожен член журі несе персональну відповідальність за нерозголошення змісту задач фінального комплекту до його офіційного оприлюднення командам-фіналістам.

10.2.2. Вибір задач для доповіді на фінальному бою може бути організований у два способи.

Перший спосіб: команди-фіналісти отримують повний список завдань для фінального бою. У цьому разі новий комплект задач для фіналу оприлюднюється не пізніше, ніж за 8 годин до початку фінального бою. Використання відмов відбувається відповідно до п.7.1.

Другий спосіб: команди-фіналісти обирають по дві задачі для доповіді з фінального комплекту шляхом простого жеребкування. У цьому разі завдання для фіналу надаються не пізніше ніж за 4 години до початку фінального бою. За рішенням журі всім командам-фіналістам може бути наданий повний список фінальних завдань для підготовки до опонування.

10.2.3. Спосіб організації режиму підготовки відповідей учасниками фіналу визначається на спільному засіданні оргкомітету та журі Турніру. При підготовці до фінального бою команди можуть користуватися будь-якою науковою, навчальною та довідковою літературою, підготовленою особисто або наданою оргкомітетом. Оргкомітет надає командам необхідне для підготовки презентацій забезпечення та організовує контроль за дотриманням однакового режиму підготовки відповідей усіма учасниками фінального бою.

11. Переможці Турніру

11.1. Командна першість

11.1.1. Переможці Турніру визначаються згідно з правилами визначення результативності виступів команд відповідно до п. 5.8.

11.1.2. Команди-переможці Турніру нагороджуються дипломами I, II, III ступенів у кількості, що не перевищує 50% загальної кількості команд учасників змагань з орієнтовним розподілом їх у співвідношенні 1:2:3 згідно до п. XII.5 чинного Положення. Інші команди нагороджуються дипломами учасників.

11.2. Особиста першість

11.2.1. Переможці в особистій першості визначаються після закінчення півфінальних змагань за індивідуальним рейтингом **IR**. Загальний індивідуальний рейтинг учасника за виступ на Турнірі складається із суми індивідуальних рейтингів за кожний виступ у чвертьфінальних та півфінальних боях в якості основного представника команди (Доповідача, Оponenta чи Рецензента). Для Співдоповідача та Співопонента індивідуальний рейтинг не обчислюється. У кожному виступі основний представник команди за кожну оцінку, виставлену членами журі, набирає бали відповідно до таблиці:

Оцінки	$\leq 4+$	5–	5	5+
Бали	0	1	2	3

11.2.2. Індивідуальний рейтинг учасника за виступ дорівнює третині від суми зазначених балів для Доповідача та половині цієї суми для Оponenta та Рецензента.

11.2.3. Число переможців в особистій першості визначається на засіданні журі Турніру на підставі **IR** учасників. Переможці в особистій першості нагороджуються дипломами I, II, III ступенів у кількості, що не перевищує 50% загальної кількості команд учасників змагань з орієнтовним розподілом їх у співвідношенні 1:2:3 згідно до п. XII.5 чинного Положення.

11.3. Спеціальні дипломи

11.3.1. Команди та учасники можуть бути нагороджені спеціальними дипломами та грамотами. Кількість нагород та перелік категорій визначається на першому засіданні журі.

12. Апеляція

12.1. Апеляційна комісія створюється Оргкомітетом перед початком Турніру згідно із п. X.4 Положення. До її складу входять Голова журі, Експерт-консультант, Координатор та члени журі. Склад апеляційної комісії оголошується учасникам на початку Турніру.

12.2 У випадку виникнення спірних питань учасники мають право подати апеляцію і отримати відповідь шляхом ознайомлення із рішенням апеляційної комісії. Апеляція розглядається виключно апеляційною комісією. Втручання інших осіб у процес розгляду апеляції забороняється.

12.3. Апеляція подається в тому випадку, якщо команда має претензії щодо дій одного чи декількох учасників бою, які однозначно є порушеннями правил Турніру, щодо проведення бою

та/або оцінювання дій команд.

12.4. Апеляція подається особисто капітаном команди в письмовій формі протягом однієї години після закінчення бою. У випадку, якщо до закінчення строку апеляції розпочався наступний бій, апеляція може бути подана одразу після закінчення бою.

12.5. Апеляція має включати до себе:

- викладення факту порушення;
- посилання на ті пункти даних правил, які було порушено;
- посилання на інших учасників бою, що теж відмітили факт порушення (за наявності).

12.6. У апеляційній заяві команда обов'язково має вказати спосіб задоволення апеляції, що є для неї прийнятним: збільшення або зменшення балів або рейтингового балу команди за бій, по відношенню до якого подається апеляція; дозвіл команді брати участь у наступному етапі Турніру (півфінал або фінал); перегляд результатів бою і перерахунок балів без врахування оцінок, виставлених певним членом журі; усунення певних учасників Турніру від подальшої участі тощо.

13. Порядок внесення змін у правила

13.1. Поточні зміни в правилах Турніру обговорюються та приймаються на першому засіданні журі за участі Експерта-консультанта та діють до закінчення поточного Турніру. Зміни в правилах не можуть протирічити Положенню і вступають в дію з моменту їх прийняття. Після офіційного відкриття Турніру жодні зміни в правила вноситись не можуть.

Поточну редакцію правил можна завантажити з сайту турніру: <http://tyc.com.ua/uk/rules>